

Tarih ve GÜNce

Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi
Journal of Atatürk and the History of Turkish Republic
Sayı: 13 (2023/Yaz), ss. 147-178.

Geliş Tarihi: 22 Mayıs 2023

Kabul Tarihi: 30 Temmuz 2023

Araştırma Makalesi/Research Article*

Mübadele Öncesi Silivri Rum Cemaati ve Tarihi Yapıları

Pashalis VALSAMİDİS**

Öz

Bu çalışmada, mübadele öncesi Silivri Rum Ortodoks cemaati tarihi ve tarihi yapıları araştırılmış ve incelenmiştir. Çalışma, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Silivri'de yaşamış Türk, Ermeni, Yahudi ve Çingeneler hakkında bilgiler içermekte, Silivri nüfusu hakkında da bilgi vermektedir. Rum Ortodoks ve Ermeni kiliseleri, camileri, sinagog ve ayazmalardan bahsetmektedir. Silivri Rum Ortodoks Metropolitliği ve Silivri metropolitlerinin listeleri ve Osmanlı son döneminde görev yapan metropolitlerin kısa biyografileri yer almaktadır. Eğitim ve hayırseverlik alanında faaliyet gösteren Rum cemiyetleri, Silivri okulları, öğrenci sayısı, öğretmen ve okulların ekonomik durumu ile ilgili bilgiler içermektedir. Ortodoks dünyasının ruhani mukaddes büyüğü Aziz Nektarios ve Silivri Rum Cemaati'nden önem taşıyan kişilerden bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Silivri, Rum, Türk, Ermeni, Yahudi, kilise, cami, okul, tarihi yapılar.

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır. There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Doç. Dr., Trakya Dimokritos Üniversitesi/Yunanistan, (pvalsamidis@yahoo.gr), (Orcid: 0000-0001-9091-8322).

The Greek Orthodox Community of Silivri Before the Population Exchange and its Historic Monuments

Abstract

The present study refers to the Greek orthodox community of Silivri and its historic monuments. It contains information about the Turkish, Armenian, Jewish and Gypsy people of Silivri, who lived during the period of Ottoman Empire. There are presented the number of the citizens, the districts, the Greek - orthodox and the armenian churches, mosques, the synagoge, the aghiasmata (hot springs) and the inscriptions, which are saved until today. In the following, there is presented the Greek Orthodox Metropolis of Silivri and the Metropolitan bishops of Silivri. There are also presented the Greek and the Jewish people, who lived into the castle and the Turkish people, who lived outside the castle. There is made a reference to the schools, the number of students, the teachers and their finance. Another reference is made to the societies, the associations and the personalities, for example St. Nektarios, Anastasios Stamoulis, as well as doctors, pharmacists, etc.

Keywords: Silivri, Greeks, Turks, Armenians, Jews, churches, mosques, schools, monuments.

Giriş

Silivri¹ Osmanlı döneminde Türkler, Rumlar, Ermeniler ve Yahudilerin yaşadığı kosmopolitik şehirlerinden biriydi. Bütün bu unsurlar kendi aralarında

¹ Yunanistan'da Silivri ile ilgili kitaplar ve makallerer yazılmıştır. Başta gelenlerden Elpini Stambul-Sarandi, *Silivri ve köyleri*, adlı 2 Cilt, Atina'da 1956-1958 yılları arasında çıkmıştır. Silivri'de Balkan savaşları sırasında 5 Ekim 1913 - 6 Temmuz 1913 tarihleri arasında günlük tutmuş. Bulgar işgal günlerinden bahsetmektedir. Bir yıl sonra Miltiadis Stamulis, *Firdin Migdin I. Selides imerologiu apo tin Silivrian. Anamnisis apo osa entimume, entiposis, merike skepsis, diafora, 1912-1959* [Karmakarışık I. Silivri'den sayfalar. Anılar, hatırladıklarım, izlenimler, bazı düşünceler, diğer, 1912-1959], Cilt I, Atina 1959 adlı kitabı yayımlandı. Silivri'de ilk yazarlardan Doktor Cemal Kozanoğlu, 1994 yılında *Her yönüyle Silivri* adlı kitabında Silivri'nin tarihini, tarihi yapılarını, önemli olaylarını anlatmaktadır. Kitabın sunuşunda dikkat çeken satırlar: «Silivri'ye gelişimin (1954) ilk yıllarında, kasabanın tarihini ve Silivri adının nereden geldiğini bilene rastlamadım; herkes hayalindeki birşeyi anlatıyordu ve bunların gerçekle hiçbir ilgisi yoktu. Bunun üzerine Silivri'nin geçmişini araştırmayı kendime bir görev saydım ve o günden bu yana sürekli araştırdım. Ne yazık ki, Silivri üzerine Türkçe yazılmış bilgi ve belgeye pek rastlamadım; bulduklarım da kısa ve yetersizdi. Daha çok Almanca, Fransızca, İngilizce ve Yunanca yazılmış eserlerden yararlandım. Yabancıların Silivri'yi bizlerden daha çok araştırmış ve belgelemiş olmaları gerçeği, benim bu yöndeki çabalarımı yıllarca sürdürmemdeki en büyük etkenlerden biri odu». Son çalışmalarından biri Prof. Tayfun Akkaya, *Silivri, bir şehir monoğrafisi*, Cilt 1-3, Silivri Belediyesi Yayınları, İstanbul 2011'de yayımlanmıştır.

saygı, sevgi ve kardeş gibi geçinirlerdi. İleri gelenlerinin çoğu ticaretle diğer sakinler tarım, süt ürünleri üretimi, balıkçılık, bağcılık ve bahçecilikle uğraşmaktaydı.

Silivri'de 1784 yılında 2.500 Türk, 2.500 Rum ve 100 Yahudi yaşadığı bilinmektedir². 1874 yılında 920 Rum, 408 Ermeni, 310 Yahudi vardı³. Aynı yılda Trakya Rum Eğitim Derneği 270 Rum ailenin 1.600 kişi civarında yaşadığı yıllık dergisinde yayınlanmıştır⁴.

1890'da toplam 6000 nüfuslu Silivri'de, 300 Türk ailesi ve 380 Rum ailesi (2000 kişi) yaşamaktaydı. 1.600 ev ve 300 dükkan vardı. Çoğu ahşap ve güzel görünümüne sahipti. 1879 yılında çıkan yangında çarşıda bulunan 600 dükkânın yarısı yanmıştı⁵. Rumların çoğu zengindi ve büyük servetleri vardı. Aile başına geliri 15.000 liradan başlayarak en az 5.000 ve 2.000 lirayı bulmaktaydı. 1890 yılında 3 Rum doktor vardı. Sotiri Evlabiu, Silivri doğumlu, Spiridon Milailidis, Tekirdağ doğumlu, ve Mihail Kalfoglu. Eczacılık yapanlar Stavro Stavridis ve Leonardo Vuçinas'tı⁶.

1906 yılında 2.211 Türk, 2.044 Rum, 1.758 Yahudi, 929 Ermeni ve 370 Çingene Hristiyan yaşamaktaydı⁷. Miltiyadis Sarandis 1910-1912 yılları arasında 2.414 Rum ve 2.211 Türk, 1.735 Yahudi ve 929 Ermeni yaşadığını Atina'da "Trakya" Dergisinde yayınlanmaktadır⁸. 1920'de 1.188 Türk, 1.680 Rum, 866 Yahudi, 559 Ermeni bilinmektedir⁹.

Ermeniler kale içinde olan bölgede yaşardı ve Türkçe konuşuyorlardı. Çocukları Ermeniceyi Ermeni okulunda öğrenmişlerdi¹⁰. 1890 yılında 160 Ermeni ev,

² Vas. Aristovulos, "Taksidia is tin Trakin [Trakya seyahatleri]", *Trakika* 16 (1941) 376 not. 4.

³ Dimitris Tsaniklidis, *İ Mitropolis ke o Ellinismos Silivrias*, [Silivri Metropolitliği ve Silivri Yunanlığı] (Selanik Aristotelion Üniversitesi İlahiyat Falültesi Pastoral ve Sosyal Teoloji Bölümü, Doktora Tezi), Tessaloniki 2000, s. 194.

⁴ *Epetiris tu Trakiku Filekpedeftiku Sillogu* [Trakya Maarifperver Cemiyeti Yılığ], 2 (1873-1874) 94.

⁵ Efratios Drakos, a.g.e., s. 17.

⁶ Efratios Drakos, a.g.e., ss. 18, 21 not 31.

⁷ Dimitris Tsaniklidis, a.g.e., s. 195.

⁸ Miltiyadis Sarantis, "To delta tu Vizantiu [Bizansın çatalağızı]", *Trakika* 19 (1944) 202.

⁹ Dimitris Tsaniklidis, a.g.e., s. 195. Ahillea Samotraki'se göre toplam 4.500 civarında kişi yaşamaktaydı. Ahilleas Samotrakis, *Leksikon Geografikon ke İstorikon tis Trakis. Apo ton arheotaton hronon mehri tis Aloseos tis Konstantinupoleos 1453* [Trakya Tarih ve Coğrafya Sözlüğü. Antik dönemden İstanbul'un Fethine], Atina 1963, s. 477.

¹⁰ Elpiniki Stamuli-Sarandi, *Apo tin Anatoliki Traki i Silivria me ta giro tis horia* [Silivri ve köyleri], Cilt 1, Atina 1956, s. 27.

bir Ermeni kilisesi vardı¹¹. Adı Aziz Georgios'tu. 1863 yılında inşa edilmiş ve Te-kirdağ Ermeni Piskoposluğuna bağlıydı. Ermeni erkek okulunda 70 öğrenciye iki öğretmen; kız okulunda 60 öğrenciye bir öğretmen ders vermektedir¹². 20. yüzyılın başlarında yaklaşık 1.000 Ermeni yaşamaktadır¹³. Osmanlı son döneminde tüm Ermeniler Ermenice konuşmaktadırlar. Daha sonraki yıllarda Silivri'yi terk etmek zorunda kalmıştı. Günümüzde sadece çok az sayıda Ermeni deniz kıyısına yakın olan yerlerde yaz aylarında tatil yapmaktadır.

Yahudiler kale içinde yaşamaktaydı. Bir sinagogları vardı. Hemen hemen herkes Yunanca biliyordu ve İspanyolca konuşuyorlardı¹⁴. 1890'da yaklaşık 200 Yahudi aile ve 170 öğrencinin öğrenim gördüğü Cemaat kendi arasında her şeyi gizli tutardı. Rumlar arasında Bir Rum Yahudi evinde uyduğunda, Yahudi'nin birçok kez etrafında döneceğine, gölgesini keseceğine ve kırk gün içinde öleceğine inanılıyordu. Yahudi evinde yemek ye, uyuma, Ermeni evinde uyu, yemek yeme derlermiş¹⁵.

Silivri'de Hristiyan Çingener yaşadığı bilinmektedir. İlk geliş tarihleri konusunda kesin bir bilgi yoktur. Efratios Drakos 1890 yılında 60 Çingene Hristiyan ailesi yaşadığını yazmaktadır¹⁶. 11 Ekim 1922 'de Mudanya Ateşkesi Antlaşması'ndan sonra Çingener Rumlarla beraber Yunanistan'a göç etmişlerdir.

Silivri Rum cemaatinin yönetimi kendi hazırladığı nizamnamesi üzerine dayanmaktaydı. Silivri Rum cemaatinin nizamnamesi 17 Haziran 1901 tarihinde onaylanmıştı ve 8 kısımdan oluşmaktaydı¹⁷.

Silivri Metropolitliğinin bir defterinde 1884-1902 yılları arasında, Kaban Altı Caddesi, Tahmızhane Caddesi, Ayia Yani Mahallesi, Metropolithane Mahallesi, Ortakale Kapısı, Peglike Mahallesi, Cami Mahallesi ve Tüfekçi Hüseyin Mahallesi kaydedilmişti. Silivri kırsal bölgesinde yer adları ise Agildere, Kaldırımbaşı, Kırlangıçdere, Kısaköprü, Kuyundere, Murat Çeşme, Badem Yokuşu,

¹¹ 1676 senesinde ölen Ermeni zenginlerinden Abro Çelebi tarafından Ermeni kilisesi inşa ettirilmiş bilinmektedir. Eremya Çelebi Kömürçyan, *İstanbul tarihi. XVII. asırda İstanbul*, Eren Yayınevi, İstanbul 1988, s. 240; Tayfun Akkaya, a.g.e., Cilt 1, ss. 92, 109.

¹² Efratios Drakos, a.g.e., s. 22.

¹³ Elpiniki Stamuli-Sarandi, a.g.e., Cilt 1, s. 27.

¹⁴ Elpiniki Stamuli-Sarandi, a.g.e., Cilt 1, s. 27.

¹⁵ Elpiniki Stamuli-Sarandi, a.g.e., Cilt 1, s. 29.

¹⁶ Efratios Drakos, a.g.e., s. 22.

¹⁷ *Kanonismos diepon ta kinotika tis Eparhias Silivrias* [Silivri Metropolitliğine bağlı cemaatlerin yönetim nizamnamesi], İstanbul 1901.

Riğolu Çeşmesi, Sığıryolu, Taşkürü, Haydut Çayırı ve Hoca Hasan bilinmekteydi¹⁸.

Rum Kiliseleri ve Camiler

Silivri'nin yapılarına gelindiğinde Bizans döneminde Aleksios Apokafkos tarafından yaptırılan ve kalenin merkezinde bulunan Aziz Ioannis Bizans kilisesi 1437 yılından beri vardı¹⁹. 1453 yılında camiye dönüştürülmüş ve Fatih Camii olarak adlandırılmıştır²⁰. Kilisenin temellerini destekleyen sarnıç²¹ korunmuş ve geçmişten çok az kalıntı kalmaktadır. 1980 yılında üzerinde beton cami inşa edilmiştir²².

Aziz Spiridon Kilisesi 6. yüzyılda inşa edilen şehrin dik bir kıyısında güneydoğuda yer almaktaydı²³. Silivri Metropoliti Kallinikos (1790-1816) zamanında 1791²⁴ yılında kilisenin duvarı tamir edilmiştir²⁵. Kilise 1881 yılında çökmüş ve 1888 yılında onarılmıştır. Silivri Metropoliti Dionisios (1900-1913) döneminde yenilenmiş ve 1 Mayıs 1905'te açılışı gerçekleştirilmiştir. Yapıda beyaz mermerden üç satırlık Yunanca büyük harflerle yazılmış kitabesi şu şekilde okunmaktadır: «ΑΝΕΚΑΙΝΙΣΘΗ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ / ΕΠΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ / ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΤΑΥΡΙΑΔΟΥ» (Silivri metropoliti Dionisios Stavridis zamanında yeniden ihya edilmiştir). 1861'de Silivri Metropoliti Zaharias (1861-1877), kilisenin avlusunda 16 yıl boyunca kendi parasıyla sürdürdüğü bir yoksullar evi kurmuştu²⁶. 1968 yılında okul yapımı sırasında kilisenin temelleri ortaya çıkmıştır²⁷.

Osmanlı döneminde inşa edilmiş en önemli yapılarında biri Piri Mehmet

¹⁸ "Toponomia eparhias Silivrias [Silivri Metropolitliğine bağlı köylerin yer adları]", *Trakika* 16 (1941) 306.

¹⁹ Efratios Drakos, a.g.e., s. 16. Ayrıntılı bilgi için bkz. Tayfun Akkaya, a.g.e., Cilt 1, ss. 77-89.

²⁰ Akilas Millas, *Propontida "mia Talassa tis Romiosinis"* [Marmara Denizi. Rumların yaşadığı deniz], Lusi Braciotti Yayınevi, Atina 1992, s. 142; Pantelis Lekku, *İ mones tis Vorias ke tis Anatolikis Trakis* [Kuzey ve Doğu Trakya manastırları], G. Dedusi Yayınevi, Tessaloniki 1999, s. 377. Fatih Camii (Hünkar Camii) için bkz. Tayfun Akkaya, a.g.e., Cilt 1, ss. 108-109.

²¹ Mübadeleden sonra sarnıçta 11 Eylül 2014'te İstanbul'dan ve Yunanistan'dan katılan Rumlar'dan ilk ayın düzenlenmiştir.

²² Cemal Kozanoğlu, *Her yönüyle Silivri*, Silivri Belediyesi Kültür Evi Yayınları, Silivri 1994, s. 91.

²³ Ayrıntılı bilgi için bk. Konstantinos Mavridis, "O en Silivria Bizantinios naos tu agiu Spiridonos [Silivri'de Bizans döneminden Agios Spiridon kilisesi]", *Trakika* 9 (1938) 37-44; Semavi Eyice, "Trakya'da Bizans Devrine ait eserler", *Belleten* 33 (1969) 354-355; Tayfun Akkaya, a.g.e., Cilt 1, ss. 89-91.

²⁴ Aynı yılda Metropolit Kallinikos iki çeşme onarmıştı.

²⁵ S. Dimostenopulos, *İ Mitropolis Silivrias*, *Neologos* 30.10.1891, No. 6680, s.1.

²⁶ S. Dimostenopulos, *İ Mitropolis Silivria*, *Neologos* 7.11.1891, No. 6687, s. 1.

²⁷ Akilas Millas, a.g.e., s. 142.

Paşa²⁸ camisidir. 1530-1531 yılları arasında inşa edilmiş olan Camii'nin mimarisi kim olduğu kesin olarak bilinmemektedir²⁹.

Diğer Rum kiliselerinden biri Meryem Ana'dır. Bizans tarzında ve mezarlığın olduğu şehrin en yüksek kesiminde bulunmaktaydı. Eski Bizans kilisesinin yerinde 1833'te Silivri Metropolitisi İeroteos (1826-1834) döneminde kendi parasıyla ve Silivri Rum ihtiyar heyetinin yardımlarıyla onarılmıştı³⁰. Kilisenin batı cephesi üzerinde kitabesi şu şekildeydi: «Ουρανός πολύφωτος η Εκκλησία / Ανεδείχθη άπαντας φωταγωγούσα πιστούς. Εν ω εστώτες κραυγάζομεν, Τοῦτον τον οίκον στερέωσον / Κύριε 1833 κατά Σεπτέμβριον» (Bu kilisenin nur ışığıyla aydınlanan kubbesi altında biz Allah'a inananlar, Ondan bu kutsal mabedi takdis etmesini niyaz ediyoruz. Eylül 1833) Kilisede Azize Ksenia ve Aziz Agatonikos'un³¹ kutsal emanetleri bulunmaktaydı. Meryem Ana Kilisesi kullandığı mühür etrafında "Meryem Ana Kilisesi 1877" cümlesi yer almaktaydı. Ortasında baş harflerle kilisenin ismi ve Silivri kelimesi bulunmaktaydı³². 8 Eylül'de Meryem Ana anısına büyük dini panayır düzenlenirdi³³. Silivri 40 gün boyunca büyük bir ticaret alanına çevrilirdi. İstanbul'dan gemilerle, Tekirdağ'dan, başka şehirlerden ve çevredeki köylerden gelen ziyaretçiler olurdu. Esnafılar çok para kazanırlardı. Kilisenin içinde eski ikonalar vardı. En önemlisi Meryem Ana'nındı. Mum yakmak ve dua etmek için ziyaretçiler gelirdi. Kilisenin avlusunda Silivri

²⁸ Piri Mehmet Paşa muhtemelen 1463 yılında Konyada doğdu. Amasya'da öğretim görmüştür. II Beyazıt tahta gelince İstanbul'la geldi. 1508'de hazine defterdağılığına atandı. 31 Mayıs 1516 yılında sadrazam oldu. İstanbul, Silivri ve Konya başta olmak üzere bir çok cami, medrese, zaviye, imaret, tabhane, han, hamam ve dükkân vakfetti. 27 Haziran 1523'te emekli oldu ve Celaliye çıflığına çekildi. I. Süleyman ile arası oldukça iyi olduğu için Damat İbrahim Paşa sadrazamlığının geri alınacağından kuşkulandı. 1532'de Edirne'de bulunan Piri Mehmet Paşa, oğlu Mehmet Efeniyi büyük mevkiler vad ederek kandırıp babasını zehirletti. Silivri'de yaptırmış olduğu cami yanında bulunan türbeye gömülmüştür. Ayrıntılı bilgi için bk. Yusuf Küçükdağ, "Piri Mehmed Paşa", *İslam Ansiklopedisi* Cilt 34 Bs. Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 2007, ss. 280-281; Cemal Kozanoğlu, a.g.e., ss. 107-120. Elpiniki Stamuli-Sarandi Piri Mehmet Paşa Hristiyanlara deskek verdiği için aralarında koruyucu ünvanını verdiklerini yazmaktadır. Elpiniki Stamuli-Sarandi, a.g.e., Cilt 1, s. 25 not 1.

²⁹ Bknz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/piri-mehmed-pasa-kulliyesi> Erişim Tarihi: [22.08.2022]; Tayfun Akkaya, a.g.e., Cilt 1, ss. 110-139.

³⁰ S. Dimostenopulos, *İ Mitropolis Silivrias, Neologos* 2.11.1891, No. 6683, s.1.

³¹ Bknz. Elpiniki Stamuli-Saranti, "Apo ta agiasmata tis Trakis [Trakya'nın ayazmaları]", *Trakika* 18 (1943) 226 not 1, 2; Miltiyadis Sarantis, *To delta tu Vizantiu, Trakika* 20 (1944) 151.

³² Bknz. Elpiniki Stamuli-Sarandi, a.g.e., Cilt 1, s. 352.

³³ Bknz. E. S. Poppesku, "İ panigiris tis Silivrias [Silivri panayırı]", *Anatolikos Astir* 1899, ss. 130-143; Prodikos, "İ panigiris tis Silivrias (anamnisis) [Silivri panayırı (anılar)]", *Trakiki Epetirida*, Atina 1897, ss. 55-69; Stamatis İkonomidis, "Paniyiris Silivrias [Silivri panayırı]", *Eteria Trakikon Meleton*, sayı 119, Atina 1964.

metropolitleri Sofronios (1838-1849), Zaharia (1861-1877) ve Rum efendilerin mezarları bulunmaktaydı³⁴. Kilise 1980'lerde yıkıldı.

Silivri'de kale içinde küçük bir daha Meryem Ana Kilisesi vardı. Her sene 1 ile 15 Ağustos arası Meryem Ana yortu için üç papaz tarafından dualar okunmaktaydı³⁵.

Kale Parkta, Aziz Spiridon kilisesinin sütunları, Meryem Ana Kilisesinden kalıntılar, Rum, Yahudi, Ermeni ve Müslüman mezar taşları bulunmaktadır³⁶. Bazı mezar taşlarının, bazı harfleri tahribata uğrayarak yok olmuş. Bu durumda kitabelerin okunması zor oluyor. 1990'larda kitabeler ve bazı mezar taşları sarnıca taşınmıştır. Bunlardan dikkati çekenlerden biri Silivri Meryem Ana Rum Kilisesinin papaz İoanis'in mezar taşıdır. Kitabenin Yunanca ve Türkçe metni şu şekildedir: «Ξένη τι οράς τον τάφον αυτόν και τοσοῦτον θαυμάζεις. / Ίσως ποθείς τον νεκρόν τον κρυπτόμενον ὡδε να μάθης. / Εἰκοσιν ἔτη Θεοῦ Ιερεὺς εχρημάτισε, πίστην / Ἄδολον δείξας και ζήλον μέγαν ὡς μύστης Κυρίου. / Ξένος δέ' εν ξένοις και πόρρω νοήσας της φίλης πατρίδος. / Ἦτις Κόνιττας εστί το καλούμενον Παλαιόν Σόλι. / Ἐριμος φίλων εν τήδε τη πόλει αδάκρυτος θνήσκει. / Κεῖται δενθάδε νεκρός Οικονόμος ο πανυώς ξένος. Πάρελθε τοίνυν σιγών και μνημόνευε ξένη του ξένου. / Εύχεται δε σοι ζωήν ο αλλάξας ζωήν Ιωάννης» (Yabancı, mezara neden öyle hayretle bakıyorsun; Belki kimin yattığını merak ediyorsun; (Silivri'de) Allah'ın kulu olarak yirmi yıl papazlık yapmış. Çalışkanlığı ve dürüstlüğü ile tanınmıştır. Yabancılar arasında yabancı olup, vatanından uzak bir yerde yaşamıştır. Koniça'nın Paleon Soli köyünde doğmuştur. Bu şehirde (Silivri'de) arkadaşız ve gözyaşı dökülmeden ölmüştür. Bu taşın altında tamamen yabancı İkonomos³⁷ yatmaktadır. Sen de yabancı, sessizlik içinde yabancıya dua et. Bu dünyadan öbür dünyaya göç eden İoannis için sen de duacı ol)³⁸. Mezar taşın alt bölümünde 14 Ağustos 1862 tarihi okunur. Başka bir mezar taşında Georgios Leonardidis 28 Ekim 1851'de doğduğunu ve 28 Aralık 1887'de öldüğünü yazmaktadır³⁹.

³⁴ Efratios Drakos, a.g.e., ss. 18, 19, 20.

³⁵ Efratios Drakos, a.g.e., s. 19.

³⁶ Bknz. Tayfun Akkaya, a.g.e., Cilt 1, ss. 160-168; E. E. Kuvaras, "Arhees polis tis Anatolikis Trakis. Silimvria, Silivria, Silivri [Doğu Trakya'da antik kentler. Silivri]", *O Politis* Mayıs 1996, sayı 349, s. 27.

³⁷ Ortodoks kilisesinde papazlara verilen ünvan.

³⁸ Krş. E. E. Kuvaras, a.g.e., s. 27; Tayfun Akkaya, a.g.e., Cilt 1, ss. 160-161.

³⁹ Krş. Tayfun Akkaya, a.g.e., Cilt 1, s. 163.

Silivri’de ve kırsal bölgesinde Agios Agatonikos (iki tane), Agia Anna, Mer-yam Ana-Vlaherenes, Agiu Dimitriu, Agiu Elefteriu, İoannu tu Teologu, Agiu Pandleimonos, Agia Paraskevi⁴⁰, Profiti İlia⁴¹, Zoodohu Pigi⁴²ve Metamorfoseos Hristu⁴³ ayazmaları vardı⁴⁴.

Rum Metropolitliği ve Metropolitleri

Silivri Rum Metropolitliği⁴⁵ İstanbul Fener Rum Ortodoks Patrikhanesine bağlıydı⁴⁶. Dini yetki alanında 12 köy vardı. Bunlar; Silivri, Selimpaşa, Fener, Ortaköy, Kadıköy, Kurfallı, Akören, Sinekli, Seymen, Celaliye, Kamiloba ve Kumburgaz idi.⁴⁷ Silivri, metropolit makamı yüksek bir ruhani tarafından yönetilmekteydi⁴⁸.

⁴⁰ Rum kız ilkokulunun bahçesinde bulunmaktaydı.

⁴¹ Papazlı çifliğinde bulunmaktaydı.

⁴² Kara Sinan çifliğinde bulunmaktaydı.

⁴³ Fete köy çifliğinde bulunmaktaydı.

⁴⁴ Elpiniki Stamuli Saranti, *Apo ta agiasmata tis Trakis*, ss. 226, 235, 243, 252, 271, 278; Niko Ace-moğlu, *Ta agiasmata tis Polis* [İstanbul’un ayazmaları], Risos Yayınevi, Atina 1990, ss. 81-82.

⁴⁵ Ayrıntılı bilgi için bk. Dimitris Tsaniklidis, *İ Mitropolis ke o Ellinismos Silivrias*, [Silivri Metro-politliği ve Silivri Yunanlılığı] (Selanik Aristotelion Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Pastoral ve Sosyal Teoloji Bölümü, Doktora Tezi), Tessaloniki 2000. Silivri Metropolitiğinin defterlerinden biri, Atina’da *Trakika* Dergisinde 14. Cildinde 1940 yılında yayınlanmaktadır. 14 Subat 1819 yılından 14 Mayıs 1876 yılına kadar Silivri için önemli notlar tutulmaktadır. Notların altında metropolitlerin atıkları imzalar bulunmaktadır. Meryem Ana Kilisesi’nin ve okulların gelirleri, masrafları, öğretmenlerin isimleri, aylık veya senelik maaşları gibi bilgiler kaydedilmektedir. Bknz. “Kodiks Silivrias [Silivri Metropolitiğinin tutanakları], *Trakika* 14 (1940) 231-259.

⁴⁶ Bknz. Sardeon Germanos, “Episkopiki katalogi ton eparhion tis Anatol. ke Dit. Trakis [Doğu ve Batı Trakya piskoposlarının listeleri]”, *Trakika* 6 (1935) 118.

⁴⁷ Köyler için bk. Efratios Drakos, a.g.e., ss. 25-42.

⁴⁸ Silivri Metropolitleri: Sergios (325), Teofilos veya Teosevios (325), Afksentios (536-530), Sergios (680), Georgios (692), Epifanios (-), Simeon (879), Adsız (997), Andipatros (1030-1038), Adsız (1067), İakovos (9. asır sonunda), Artemios (1090), Adsız (1151-1153), İoannis (1156), Teodulos veya Teodoros (1166-1171), Adsız (1209-1210), Nikiforos (1260), Tomas (1262), Adsız (1271), İla-rion (1283), Grigorios (1327), İgnatios (1330), Metodios (1347), İsaias (1347-1355), Filoteos (1355-1375), Teofilos (1389), Adsız (1425), İgnatios (1431-1446), İakovos (15.asırın ortasında), İosif (1474), Adsız (1490), Adsız (1498-1510), Atanasios (1514-1541), Antimos (1564), Atanasios (1578-1594), Teofanis (1608-1618), İeremias (1618), Makarios (1623-1624), Lavrentios (1624-1638), Sof-ronios (1638-1645), Makarios (1645-1646), Meletios (1646-1654), Mitrofanis (1655), Lavrentios (1675), Adsız (1677), Nektarios (1681), Grigorios (1684), Arsenios (1688-1689), Makarios (1701), Leontios (1701-1724), Teoklitos (1744-1764), Partenios (1764-1777), Hrisantos (1777-1790), Kalli-nikos (1790-1816), Paisios (1816-1818), İoannikios (1818-1819), Makarios (1819-1821), Dionisios (1821-1826), İeroteos (1826-1834), Mateos (1834-1838), Sofronios (1838-1849), İoannikios (1849-1853), Meletios (1853-1861), Zaharias (1861-1877), Kirillos (1877-1881), Germanos (1881-1892), Konstantios (1892-1900), Dionisios (1900-1913), Veniamin (1913), Evgenios (1913-1926, 1927-1934), Emilianos (1977-2008), Maksimos (2014-). Bknz. Efratios Drakos, a.g.e., ss.23-24. Giorgio Fedalto, *Hierarchia Ecclesiastica Orientalis 1 Patriarchatus Constantinopolitanus Edizioni Mes-saggero, Padova 1988*, ss. 296-297; Vasiliios Stavridis, *Episkopiki istoria tu İkumeniku Patriarhiu*

Bu ruhani Heybeli Adadaki Ruhban Okulu'ndan⁴⁹ yetişmiş, ilahiyat eğitimi almış din adamıydı. Silivri Metropolitliği Mübadele yıllarına kadar Rumların üzerinde dini ve sosyal yetkinliği bulunmaktaydı.

Meryem Ana Kilisesi'nin güneyinde 1782 yılında inşa edilmiş ahşap iki katlı metropolitlik binası bulunmaktaydı. 1.383 kuruşa mal olmuştu⁵⁰. Bina zamanla çöktü ve 15 Kasım 1904'te yerine yenisi inşa edildi. Yapıda beyaz mermerden dört satırlık Yunanca metin büyük harflerle kitabede; «ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΑΥΤΟΥ ΤΩΝ / ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΚΑΙ / ΑΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ / 1904» (Bunun yardımıyla, bütün Silivri halkının ve (Silivri) metropolitliğine bağlı köylerin yardımlarıyla, 1904) yazısı yer alıyordu.

Silivri Metropolitliği'nin mühürü yuvarlak şeklinde etrafında "Silivri Metropolitliği 1881" cümlesi ve ortasında taç yer almaktaydı.

Osmanlı son döneminde Silivri'de görev yapan Rum metropolitlerin kısa biyografileri aşağıda yer almaktadır.

Zaharias 28 Kasım 1861'de Metron ve Atiron (Çatalca ve Büyük Çekmece) piskoposluğundan Silivri metropolitliğine atandı. 1 Şubat 1877'de Silivri'de öldü⁵¹.

[Ekumenik Patrikhanesi'nin piskoposluk tarihi], Adelfon Kiriakidis Yayinevi, Tessaloki 1996, ss. 401-403; S. Dimostenopulos, *İ Mitropolis Silivrias*, *Neologos* 23, 26, 29, 30.10.1891, 2, 7, 11. 1891 No. 6674, 6077, 79-80, 83, 87; Miltiadis Stamulis, "Simvoli is tin istorian ton eklision tis Trakis [Trakya kiliselerinin tarihi]", *Thakika* 14 (1940) 166-170; Tasos Griçopulos, "Silivrias, Mitropolis [Silivri Metropolitliği]", *Triskeftiki ke İtiki Enkiklopedia* 11 (1967) 122-123.

⁴⁹ Heybeliada Ruhban okulu için bkz. Apostolos Meksis, *İ en Halki İera Teologiki Sholi. İstorika simiomata*, (1844-1935), [Heybeliada Ruhban Okulu. Tarihi notlar 1844-1935], İstanbul 1935; Aynı yazar, *İstorika simiomata. İ en Halki İera Teologiki Sholi II, ekatontaetiris 1944*, [Tarihi notlar. Heybeliada Ruhban Okulu II, yüzyıllık 1944], İstanbul 1953; *İstorika simiomata. İ en Halki İera Teologiki Sholi III* [Tarihi notlar. Heybeliada Ruhban Okulu III], İstanbul 1957. Vasilios Stavridis, *İ İera Teologiki Sholi tis Halkis* [Heybeliada Ruhban Okulu], Adelfon Kiriakidis Yayinevi, Thessaloniki 1988; Aynı yazar, *İ İera Teologiki Sholi tis Halkis-simpliroma*, 1985-2000 [Heybeliada Ruhban Okulu. Ekler 1985-2000], Thessaloniki 2001; *Lefkoma İeras Teologikis Sholis Halkis ke Estia Theologon Halkis*, [Heybeliada Ruhban Okulu anketi ve Heybeliada Teoloji Ocağı], Atina 2012; Hrisostomos (Gerasimos S. Zafiris) Mitropolitisi Peristeriu, *İ Teologiki Sholi tis Halkis (anamnisis-viomata-oramatismi)* [Heybeliada Ruhban Okulu (anılar-yaşantılar-amaç-vizyonlar), Atina 1986; Apostolos Glavinias, "İ ekklisiastiki istoria stin İera Teologiki Sholi tis Halkis [Heybeliada Ruhban Okulunda kilise tarihi]", *İ Teologiki Sholi tis Halkis. Ta matimata ke i daskali* [Heybeliada Ruhban Okulu. Dersler ve öğretmenler], Atina 2002, ss. 161-204.

⁵⁰ Efratios Drakos, a.g.e., ss. 19, 20 not 27.

⁵¹ Pashalis Valsamidis, *İ Mitropoli Metron ke Atiron* [Metron ve Atiron Metropolitliği], Antonis Stamulis Yayinevi, Tessaloniki 2007, ss. 298-300; Vasilios Stavridis, *Episkopiki istoria tu İkumeniku Patriarhiu*, s. 403.

Kirillos Votosiadis 9 Şubat 1877'de Rus işgali zamanında tayin edilmişti⁵²; fakat hastalığı nedeniyle İstanbul'da yaşadı. Kirillos İstanbul'da 27 Ekim 1881'de vefat etti⁵³. Daha sonra Silivri metropolitliğine 27 Ekim 1877'de vekili olarak, henüz genç yaşta olan Sinadon Panaretos (1877-1885) piskoposu atanmıştı⁵⁴. Panaretos Heybeliada Ruhban Okulu mezunuydu. 1880 yılına kadar görevini sürdürmüştü⁵⁵.

Germanos Apostolidis Arnavutköy'de 1833'te doğdu. 31 Ekim 1881'de Silivri Metropoliti seçilmişti⁵⁶. 8 Nisan 1892'de öldü⁵⁷.

Konstantios Yazis veya Zahariadis 1833'te Sinop'ta doğdu. 14 Nisan 1892'de Silivri metropoliti makamına seçildi⁵⁸. 7 Eylül 1900'da Maronias metropolitliğine tayin edildi⁵⁹. Üç yıl sonra Fener Rum Patrikhanesi'nin Sen Sinod tarafından görevinden uzaklaştırıldı. 7 Ocak 1908'de İstanbul'da öldü⁶⁰.

Dionisios Stavridis Silivri'de 1848'de dünyaya geldi. 18 Ekim 1888'de Fener Rum Patrikhanesi'nden Elefterupoleos Metropoliti seçildi. 3 Ekim 1900'da Silivri Metropoliti oldu⁶¹. 29 Mart 1913'te 65 yaşında Silivri'de vefat etti⁶².

Veniamin Psomas veya Kiriayaku 1871'de Edremit Zeytinli Köyü'nde doğdu. 1888 diakon oldu. 1896'da Heybeliada Ruhban Okulu'ndan mezun oldu⁶³.

⁵² Sardeon Germanos, *Episkopiki katalogi*, s. 121; Emilianos Çakopoulos, "Episkopiki katalogi kata tus kodikas ton ipomnimon tu Arhiofilakiu tu İkumeniku Patriarhiu [Ekümenik Patrikhanesi'nin tutanaklarına göre piskoposlarının seçimleri]", *Ortodoksia* 33 (1958) 33.

⁵³ "Nekrologia-Proedrikos Silivrias Kirillos [Vefat: Silivri Metropoliti Kirillos]", *Ekklesiastiki Alitia* 3 (1881-1882) 68.

⁵⁴ S. Dimostenopoulos, *İ Mitropolis Silivrias, Neologos* 7.11.1891, No. 6687, s.1; Sinadon Panaretos Moshidis, *Ekklesiastiki Alitia* 6 (1884-1885) 197; Teoklitos Filippeu, "Ekkliasis Konstantinupoleos episkope ke episkopi (1833-1960) [Fener Rum Patrikhanesi'nin piskoposlukları ve piskoposlar (1833-1960)]", *Teologia* 32 (1961) 88.

⁵⁵ Panaretos Moshidis Şubat 1885'te genç yaşta İstanbul'da hayatını kaybetmiştir. "Sinadon Panaretos Moshidis [Sinadon Panaretos Moshidis]", *Ekklesiastiki Alitia* 6 (1884-1885) 197.

⁵⁶ Sardeon Germanos, *Episkopiki katalogi*, ss. 121-122; Emilianos Çakopoulos, *Episkopiki katalogi kata tus kodikas ton ipomnimon tu Arhiofilakiu tu İkumeniku Patriarhiu*, *Ortodoksia* 33 (1958) 159.

⁵⁷ "Mitropolitisi Silivrias [Silivri Metropoliti]", *Ekklesiastiki Alitia* 16 (1892-1893) 43.

⁵⁸ Sardeon Germanos, *Episkopiki katalogi*, s. 122; Emilianos Çakopoulos, *Episkopiki katalogi kata tus kodikas ton ipomnimon tu Arhiofilakiu tu İkumeniku Patriarhiu*, *Ortodoksia* 33 (1958) 288.

⁵⁹ Emilianos Çakopoulos, *Episkopiki katalogi kata tus kodikas ton ipomnimon tu Arhiofilakiu tu İkumeniku Patriarhiu*, *Ortodoksia* 33 (1958) 97.

⁶⁰ "Proin Maronias Konstantiu [Önceki Maronias Metropoliti Konstantios]", *Ekklesiastiki Alitia* 32 (1908) 24.

⁶¹ Sardeon Germanos, *Episkopiki katalogi*, s. 122; Emilianos Çakopoulos, *Episkopiki katalogi kata tus kodikas ton ipomnimon tu Arhiofilakiu tu İkumeniku Patriarhiu*, *Ortodoksia* 33 (1958) 398.

⁶² "Dionisios Mitropolitisi Silivrias [Silivri Metropoliti Dionisios]", *Ekklesiastiki Alitia* 37 (1913) 116.

⁶³ Vasilios Stavridis, *İ İera Teologiki Sholi tis Halkis*, s. 271.

1908'de papaz olarak atandı. 30 Ocak 1912'de Rodos Metropoliti seçildi⁶⁴. 11 Haziran 1913'te Silivri Metropolitliği'ne atandı⁶⁵. 10 Eylül 1913'te Filippupoleos Metropoliti oldu⁶⁶. 18 Ocak 1936'da Patrik seçildi. 17 Şubat 1946'da İstanbul'da hayatını kaybetti⁶⁷.

Evgenios Hristodulu Kozan'da muhtemelen 1885 doğdu. 27 Nisan 1906'da Amfipoleos Piskoposu seçildi. 10 Eylül 1913'te Silivri Metropolitliği'ne atandı. 20 Mayıs 1926'da Kozan Metropoliti seçildi. Kozan'a gidemeyince 26 Mart 1927'de tekrar Silivri Metropolitliğine seçildi. 22 Mayıs 1934'te İstanbul'da vefat etti⁶⁸.

Sonraki yıllarda Silivri Metropoliti unvanıyla Emilianos Timiadis (1977-2008)⁶⁹ ve Maksimos Vgenolulos (2014-) Fener Rum Patrikhanesi'nin Sen Sinod Meclisi'nden seçildiler.

Silivri'de Eğitim

Osmanlı döneminde Silivri'de 1799 yılında Heleniki (3 sınıflı) Rum okulu açılmıştı. Maliyeti 6.495 kuruş (28 lira) olan okulda⁷⁰ iki öğretmen ders vermektedir. 1849 yılında 6 sınıflı Rum erkek ilkokulu;1859'da Rum kız ilkokulu inşa edilmişti. Kız ilkokulu 3 katlı taştan bir binaydı. Bina güzel bir görünüme sahipti. 1886 yılında orta katında kreş açılmıştı. 800 civarında kitaptan oluşan kütüphanesi vardı. Zemin katı restoran olarak hizmet vermektedir⁷¹.

1867'de iki Rum Erkek ilkokulu, bir kız okulu vardı. İlkinde 40 Rum erkek öğrenci, ikincisinde 150 erkek öğrenci ve kız okulunda yaklaşık 100 kız öğrenci eğitim almaktaydı⁷².

⁶⁴ Teoklitos Filippu, a.g.e., s. 541.

⁶⁵ Sardeon Germanos, *Episkopiki katalogi*, s. 122; Emilianos Çakopoulos, *Episkopiki katalogi kata tus kodikas ton ipomnimon tu Arhiofilakiu tu İkumeniku Patriarhiu*, *Ortodoksia* 34 (1959) 15.

⁶⁶ Emilianos Çakopoulos, *Episkopiki katalogi kata tus kodikas ton ipomnimon tu Arhiofilakiu tu İkumeniku Patriarhiu*, *Ortodoksia* 34 (1959) 16.

⁶⁷ Vasilios Stavridis, *İ İkumeniki patriarhe 1860-simeron. İstoria ke kimena* [1860 yılından günümüze kadar Ekumenik Patrikhanesi. Tarih ve belgeler], Adelfon Kiriakidis Yayınevi, Thessaloniki 2005, ss. 580-601.

⁶⁸ "Tanatos mitropolitou Silivrias [Silivri Metropolitin vefatı]" *Ortodoksia* 9 (1934) 232-234; Vasilios Stavridis, *Episkopiki istoria tu İkumeniku Patriarhiu*, ss. 403-405.

⁶⁹ Vasilios Stavridis, *Episkopiki istoria tu İkumeniku Patriarhiu*, ss. 405-406.

⁷⁰ S. Dimostenopolos, "İ Mitropolis Silivrias [Silivri Metropolitliği]" *Neologos* 30.10.1891, No. 6680, s. 1.

⁷¹ Efratios Drakos, a.g.e., ss. 20-21; Bknz. Trifon Evagelidis, *İ pedia epi turkokratias* [Osmanlı döneminde eğitim], Cilt 1, Atina 1936, ss. 75-76; Mateos Paranikas, *Shediagrama* [Kroki], İstanbul 1867, s. 44.

⁷² V. Kallifronos, *Ekpedeftika ke ekklisiastika* [Eğitim ve kilise ile ilgili konular], İstanbul 1867, s. 116.

1872 yılında Heleniki okulunda 32 erkek öğrenci, 8 kız öğrenciye iki öğretmen tarafından ders verilmekteydi. Yıllık masrafı 150 Türk Lirasını bulmaktaydı. Rum Erkek İlkokulu'nda 120 öğrenciye iki öğretmen ders vermekteydi. Kız okulunda 100 kız öğrenci okumaktaydı. Okulların masraflarını Silivri Rum sakinleri ve "Hayırsever Derneği Agios Spiridon" tarafından karşılanmaktaydı⁷³.

1890 yılında 80 Rum erkek öğrenci, 75 kız öğrenci ve 150 sübyan vardı⁷⁴. Okullarda Rumca, Türkçe, tarih, coğrafya, fizik, matematik, din ve Fransızca dersleri verilmekteydi. Ders veren öğretmenler, M. Savidis⁷⁵, Nikolaos Papadopulos, Nikolaos Margaritidis, Despina Sakkelaridu, Fotini Dalli, Kalliopi Fotiu, Kleoniki Papadopulu, Anastasia Ioannu ve Pinelopi Adreu⁷⁶. Stavri Bezirci okullara 1.000 altın Türk Lirası bağış yapmıştı. Silivrili Meleniku Metropolitisi Aleksandros⁷⁷, Aziz Nektarios; doktorlardan Miltiyadis Andreadis ve Sotiri Evlabiu para yardımı buluyorlardı⁷⁸. Yine aynı yılda Efratios Drakos Türk ilkokulunda 100 öğrenci, lisede 40 öğrenci, kız ilkokulunda 80 öğrenciye 4 erkek öğretmen ders verdiğini; senelik maaşlarının ise toplam 100 lira civarında olduğunu yazar. Ermenilerin ilkokulunda 70 öğrenci, kız ilkokulunda 60 kız öğrenci vardı. Öğrencilere 2 erkek, 1 kadın öğretmen ders vermekteydi. Toplam yıllık maaşları 72 liraydı. Yahudilerin erkek ilkokulunda 170 öğrenciye 3 öğretmen ders vermekteydi. Aylık maaşları 80 liraydı⁷⁹.

Rum okullarının 1922 yılında eğitim-öğretim faaliyetleri devam etmekteydi⁸⁰. Aynı yılda Ermeni okulunda 2 öğretmen ve Yahudi okulunda 4 öğretmen ve cemaatin hahamı ders veriyordu. Öğrenci sayısı bilinmemektedir⁸¹.

Rum Cemiyetleri

Osmanlı döneminde eğitim ve hayırseverlik alanında faaliyet gösteren Rum cemiyetlerine rastlanmaktadır. 1868 yılında "Agios Spiridon Rum Cemiyeti"

⁷³ "Eparhia Silivrias [Silivri Metropolitliği]", *Epetiris tu Trakiku Filekpedeftiku Sillogu*, 1 (1872-1873) 56-57.

⁷⁴ Efratios Drakos, a.g.e., s. 22.

⁷⁵ Karadeniz Eğri' de doğmuştu.

⁷⁶ Efratios Drakos, a.g.e., s. 21 not 29. Despina Sakkelaridu, Fotini Dalli Selimpaşa'da ve diğer öğretmenler Silivri'de doğmuştu.

⁷⁷ 1892 yılında Silivri'yi ziyaret etmiş ve Rum cemaat'e 15 altın Frank bağışta bulunmuştu.

⁷⁸ Efratios Drakos, a.g.e., s. 21.

⁷⁹ Efratios Drakos, a.g.e., s. 22.

⁸⁰ Bknz. Süleyman Büyükkaracı, *Türkiye'de Rum okulları*, Yelken Yayınevi, Konya 2003, ss. 897-905.

⁸¹ Miltiyadis Sarantis, *To delta tu Vizantiu, Trakika* 20 (1944) 182.

kuruldu. Amacı fakirlere ve okullara yardımcı olmaktı⁸². 1883'te "Agatoergos Adelfotis o Agios Agatonikos" (Agios Agatonikos Hayırsever Cemiyeti) faaliyet gösterdiği bilinmekte olan 1906'da yeniden oluşturulmaktaydı. 1909'da ismi "Silogos Apollon" (Apollon Cemiyeti) olarak değiştirilmiştir. 1903 yılında kurulmuş "Filoptohos Adelfotis ton Kirion o Evangelismos" (Evangelismos Fukaraperver Kadınlar Cemiyeti) Birinci Dünya Savaşı sırasında kapanmak zorunda kalmıştı. 1919-1922 yılları arasında tekrar faaliyet göstermekteydi. 1912'de "Filepedeftiki Adelfotis Silivrias" (Silivri Maarifperver Cemiyeti) eğitim alanında faaliyet gösteren bir Rum cemiyetine rastlanmaktadır⁸³. Diğer yandan Silivri Metropolitliğine bağlı Rum köylerinde de hayırsever cemiyetler kurulmuştu⁸⁴.

Aziz Nektarios

Ortodoks dünyasının ruhani mukaddes büyüğü Aziz Nektarios sayılır. 1 Ekim 1846 tarihinde Silivri'de doğdu. Vaftiz adı Anastasios idi. 13 yaşına kadar Silivri'de yaşadı. İstanbul'da eğitim gördükten sonra 20 yaşında Sakız Adasında din öğretmeni olarak atanmıştı. 1876'da keşiş oldu. Sonra Diakos, papaz ve metropolit ünvanını almıştı. 8 Kasım 1920'de 74 yaşında Atina'da vefat etti⁸⁵. Silivri'de Aziz Nektarios'un evi bulunmaktaydı. Babası Nikolas Kefalas 1840 yılında evi yapmıştı. 1924 yılında yapılan mübadeleye kadar birkaç sahip değiştirmiş, son sahibi Aristo Yunanistan'a gidince o tarihte eve Yunanistan'dan gelen Mehmet Kızıllan ailesine iskân edilmiştir. 1976 yılında apartman yaptırılmak üzere yıktırıldı⁸⁶. Bugün evin bulunduğu yer boş arsa halindedir.

Silivri'de Önemli Rum İsimleri

⁸² Yoksul öğrencilere elbise ve kitap yardımında bulunmaktaydı. Kleoniki Drugka, *İ elliniki pedia stin Anatoliki Traki kata tin otomanokratia (1352-1922)* [Osmanlı hakimiyeti döneminde Doğu Trakya'da Yunan eğitimi (1352-1922)], Antonis Stamulis Yayınevi, Tessaloniki 2011, s. 141.

⁸³ Kiriaki Mamoni, *Sillogi Trakis ke Anatoliki Romilias (1861-1922). İstoria ke drasi* [Trakya ve Doğu Rumeli dernekleri (1861-1922). Tarih ve faaliyet], İdrima Meleton Hersonisu tu Emu Yayınları, Tessaloniki 1995, ss. 89-92.

⁸⁴ Selimpaşa'da (Epivates) "Filoptohos Adelfotis Osia Paraskevi" 1908 yılında faaliyet gösterdiği bilinmektedir. 1908'de "İ Paliggenesia" cemiyeti kurulmuştu. Ortaköy'de (Delliones) "Agatoergos ke Filoproodos Adelfotis ton Kirion Agios İoannis o Teologos" 8 Mayıs 1908'de piyango çekiliş biletinden bilinmektedir. Celaliye'de (Eksastero) "Agios Trifon" cemiyeti 1879'da Rum ilkokulunu ve 1883'te kreş kurmuştu. Ayrıca ne zaman kurulduğu belli olmayan "Filoptohos Adelfotis Kirion i Agia Kiriaki" hayırsever cemiyetin varlığından söz edilebilir. Kiriaki Mamoni, a.g.e., ss. 92, 94.

⁸⁵ Kitrus Varnavas, "Nektarios o Kefalas. Mitropolit Pentapoleos. Osios [Aziz Pentapoleos Metropoliti Nektarios Kefalas]", *Triskeftiki ke İtiki Enkiklopedia* 9 (1966) 397-399.

⁸⁶ Cemal Kozanoğlu, a.g.e., s. 130.

Silivri Rum Cemaati'nin önde gelen isimlerinden biri tüccar **Anastasios Stamulis**'tir. 21 Kasım 1843'te Silivri'de dünyaya gelen Stamulis, ilk öğrenimini Silivri Rum İlkokulu'nda tamamladı. Fener Rum Erkek Lisesi'nden 1833'te mezun olduktan⁸⁷ sonra kısa bir süre Selim Paşa Arhigeni okullarında ders verdi. Daha sonra ticaretle uğraştı ve büyük servet sahibi oldu. 1885 yılında Silivri'de un fabrikasını kurdu⁸⁸. 1922 yılında Yunanistan'a gitti. 20 Kasım 1934'te Atina'da vefat etti⁸⁹.

1890 yılında Diamantakis Pirizoğlu Silivri Belediye Başkanlığı yaptı. Aynı yılda tahıl, bakkal, kumaş ve şarap dükkânları sahiplerinden Dimitris Stavridis, Dimostenis Nikolaidis, Karapuruni biraderler, Teodoros Karapuruni, Dimitri Karapuruni, Stavros Hristodulu, Teofilos Kalfoglu, Andreas Polihroniu, Kostaki Çelepis, Aggeli Dimitriu bilinmektedir⁹⁰.

Belediye Başkanlığı yapan Dimitri Zafiropulos Silivri'de 1859'da doğdu. Ticaretle ve siyasetle uğraştı. 17 Aralık 1908-18 Ocak 1912 tarihleri arasında Çatalca Sancağı mebusu olarak görev yaptı⁹¹.

Türk müziğinin ünlü udisi Yorgo Bacanos 21 Eylül 1900 Silivri doğumludur. İstanbul Radyosu'nda 1927 yılından 1977 yılına kadar ud çaldı. 24 Şubat 1977'de İstanbul'da öldü.

Sonuç

28 Eylül/11 Ekim 1922'de Mudanya Mütarekesi imzalandı. Yapılan anlaşma gereği Yunan nüfusu Doğu Trakya topraklarını 15 gün içerisinde ve Yunan askerleri bölgeyi en fazla otuz gün içinde boşaltmaları gerekiyordu. Bölge, itilaf devletleri aracılığı ile 30 gün içinde Türk yönetimine devredilecekti. Yunan askerlerin çekilmesiyle Silivri Rumları Yunanistan'a göç etmek zorunda kaldılar. Buradan giden Rumlar Atina, Selanik, Kavala, Seres, Kilkis, Midili ve Sakız Adası

⁸⁷ K. Amantos, "Logii Trakis [Tarakyan'ın aydınları]", *Trakika* 3 ek bölüm (1931) 189.

⁸⁸ Efratios Drakos, a.g.e., s. 17 not 23.

⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. Ad. Diamanotopulos, "Anastasios K. P. Stamulis [Anastasios K. P. Stamulis]", *Trakika* 6 (1935) 416-422; "Anastasios Stamulis [Anastasios Stamulis]", *Arhion tu Trakiku ke Laografiku ke Glosiku Tisavru* 1 (1934-1935) 160.

⁹⁰ Efratios Drakos, a.g.e., s. 17 not 23.

⁹¹ "Ellinas Vuleftas [Rum milletvekilleri]", *Ekklisiastiki Alitia* 32 (1908) 514; Katerina Bura, "İ Vuleftikes ekloges stin Othomaniki Aftokratoria-İ Ellines vuleftes [Osmanlı İmparatorluğu'ndaki milletvekili seçimleri-Rum milletvekilleri]", *Deltio Kentru Mikrasiatikon Spudon* 4 (1983) 84; Aynı yazar, "II Meşrutiyet döneminde mebus secimleri, Rum mebuslar (1908-1918)", *Toplumsal Tarih*, sayı 56, Ağustos 1998, s. 28.

gibi farklı yerleşim bölgelerine yerleştiler. Selanik'te Agia Triyada köyünde Kumburgaz'dan yerleşen Rum göçmenleri bir sokağa Silivri vermişlerdir. Silivri ismiyle sokaklar Atina'da, Kavala'da ve başka şehirlerde rastlanmaktadır. Silivri Rumları yerleştikleri yerlerde memleket hasreti çekerek Silivri'yi ölene kadar unutmadılar.

KAYNAKÇA

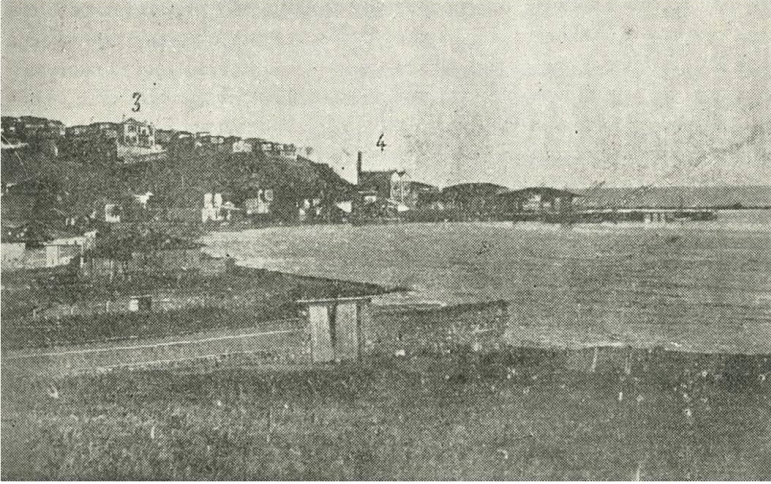
- ACEMOĞLU, Niko, *Ta aqiasmata tis Polis* [İstanbul'un ayazmaları], Risos Yayınevi, Atina, 1990.
- AKKAYA, Tayfun, *Silivri, bir şehir monoğrafisi*, Cilt 1-3, Silivri Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2011.
- AMANTOS, K., "Logii Trakis [Tarakyan'ın aydınları]", *Trakika* 3 ek bölüm (1931) 84-195.
- "Anastasios Stamulis [Anastasios Stamulis]", *Arhion tu Trakiku ke Laografiku ke Glosiku Tisavru* 1 (1934-1935) 160.
- ARİSTOVULOS, Vas., "Taksidia is tin Trakin [Trakya seyahatleri]", *Trakika* 16 (1941) 372-385.
- BURA, Katerina, "İ Vuleftikes ekloges stin Othomaniki Aftokratoria-İ Ellines vuleftes [Osmanlı İmparatorluğu'ndaki milletvekili seçimleri-Rum milletvekilleri]", *Deltio Kentru Mikrasiatikon Spudon* 4 (1983) 69-85.
- BURA, Katerina, "II Meşrutiyet döneminde mebus secimleri, Rum mebuslar (1908-1918)", *Toplumsal Tarih*, sayı 56, Ağustos 1998, ss. 22-29.
- BÜYÜKKARCI, Süleyman, *Türkiye'de Rum okulları*, Yelken Yayınevi, Konya, 2003.
- ÇAKOPULOS, Emilianos, "Episkopiki katalogi kata tus kodikas ton ipomnimaton tu Arhiofilakiu tu İkümeniku Patriarhiu [Ekümenik Patrikhanesi'nin tutanaklarına göre piskoposlarının seçimleri]", *Ortodoksia* 31 (1956) 417-452 32 (1957) 77-92, 171-186, 317-332, 461-484 33 (1958) 12- 35, 150-173, 281-304, 395-426 34 (1959) 12-35, 167-199, 337-358 35 (1960) 389-392 38 (1963) 85-86.
- DİAMANOTOPULOS, Ad., "Anastasios K. P. Stamulis [Anastasios K. P. Stamulis]", *Trakika* 6 (1935) 416-422.
- DİMOSTENOPULOS, S., *İ Mitropolis Silivrias*, *Neologos* 23, 26, 29, 30.10.1891, 2, 7, 11. 1891 No. 6674, 6077, 79-80, 83, 87.
- "Dionisios Mitropolitis Silivrias [Silivri Metropoliti Dionisios]", *Ekklisiastiki Alitia* 37 (1913) 116.
- DRAKOS, Efstratios, *Ta Trakika iti dialeksis peri ton ekklisiastikon eparhion Silivrias, Ganu ke Horas, Metron ke Atiron, Miriofitu ke Peristaseos, Kalliupoleos ke Maditu* [Silivri, Ganu ve Horas, Metron ve Atiron, Miriofitu ve Peristaseos, Kalliupoleos ve Maditu metropolitlikleri], Cilt 1, Atina, 1892.
- DRUGKA, Kleoniki, *İ elliniki pedia stin Anatoliki Traki kata tin otomanokratia (1352-1922)* [Osmanlı hakimiyeti döneminde Doğu Trakya'da Yunan eğitimi (1352-1922)], Antonis Stamulis Yayınevi, Tessaloniki, 2011.
- "Eparhia Silivrias [Silivri Metropolitiği]", *Epetiris tu Trakiku Filekpedeftiku Sillogu*, 1 (1872-1873) 56-60 2 (1873-1874) 94-97.

- EREMYA, Çelebi Kömürçüyan, *İstanbul tarihi. XVII. asırda İstanbul*, Eren Yayınevi, İstanbul, 1988.
- EVAGELİDİS, Trifon, *İ pedia epi turkokratias* [Osmanlı döneminde eğitim], Cilt 1, Atina, 1936.
- EYİCE, Semavi, "Trakya'da Bizans Devrine ait eserler", *Belleten* 33 (1969) 325-358.
- FEDALTO, Giorgio, *Hierarchia Ecclesiastica Orientalis 1 Patriarchatus Constantinopolitanus Edizioni Messaggero*, Padova, 1988.
- FİLİPPEU, Teoklitos, "Ekklisias Konstantinupoleos episkope ke episkopi (1833-1960) [Fener Rum Patrikhanesi'nin piskoposlukları ve piskoposlar (1833-1960)]", *Teologia* 31 (1960) 238-250, 32 (1961) 73-90.
- GEDEON, Manuil, *Ellinas Vuleftas* (Rum milletvekilleri), *Ekklisiastiki Alitia* 32 (1908) 513-514.
- GERMANOS, Sardeon, "Episkopiki katalogi ton eparhion tis Anatol. ke Dit. Trakis [Doğu ve Batı Trakya piskoposlarının listeleri]", *Trakika* 6 (1935) 37-136.
- GLAVİNAS, Apostolos, "İ ekklisiastiki istoria stin İera Teologiki Sholi tis Halkis [Heybeliada Ruhban Okulunda kilise tarihi]", *İ Teologiki Sholi tis Halkis. Ta matimata ke i daskali* [Heybeliada Ruhban Okulu. Dersler ve öğretmenler], Atina 2002, ss. 161-204.
- GRİÇOPULOS, Tasos, "Silivrias, Mitropolis [Silivri Metropolitiği]", *Triskeftiki ke İtiki Enkiklopedia* 11 (1967) 120-123.
- HRİSOSTOMOS, (Gerasimos S. Zafiris) Mitropolit Peristeriu, *İ Teologiki Sholi tis Halkis (anamnisis-viomata-oramatismi)* [Heybeliada Ruhban Okulu (anılar-yaşantılar-amaç-vizyonlar)], Atina 1986.
- İKONOMİDİS, Stamatis, "Paniyiris Silivrias [Silivri panayırı]", *Eteria Trakikon Meleton*, sayı 119, Atina 1964.
- KALLİFRONOS, V., *Ekpedeftika ke ekklisiastika* [Eğitim ve kilise ile ilgili konular], İstanbul, 1867.
- Kanonismos diepon ta kinotika tis Eparhias Silivrias* [Silivri Metropolitiğine bağlı cemaatlerin yönetim nizamnamesi], İstanbul, 1901.
- "Kodiks Silivrias [Silivri Metropolitiğinin tutanakları], *Trakika* 14 (1940) 231-259.
- KOZANOĞLU, Cemal, *Her yönüyle Silivri*, Silivri Belediyesi Kültür Evi Yayınları, Silivri 1994.
- KUVARAS, E. E., "Arhees polis tis Anatolikis Trakis. Silimvria, Silivria, Silivri [Doğu Trakya'da antik kentler. Silivri]", *O Politis* Mayıs 1996, sayı 349, ss. 11, 27.
- KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, "Pri Mehmed Paşa", *İslam Ansiklopedisi* Cilt 34. Bs. Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara, 2007, ss. 280-281.
- Lefkoma İeras Teologikis Sholis Halkis ke Estia Teologon Halkis*, [Heybeliada Ruhban Okulu anketi ve Heybeliada Teoloji Ocağı], Atina, 2012.
- LEKKU, Pantelis, *İ mones tis Vorias ke tis Anatolikis Trakis* [Kuzey ve Doğu Trakya manastırları], G. Dedusi Yayınevi, Tessaloniki, 1999.

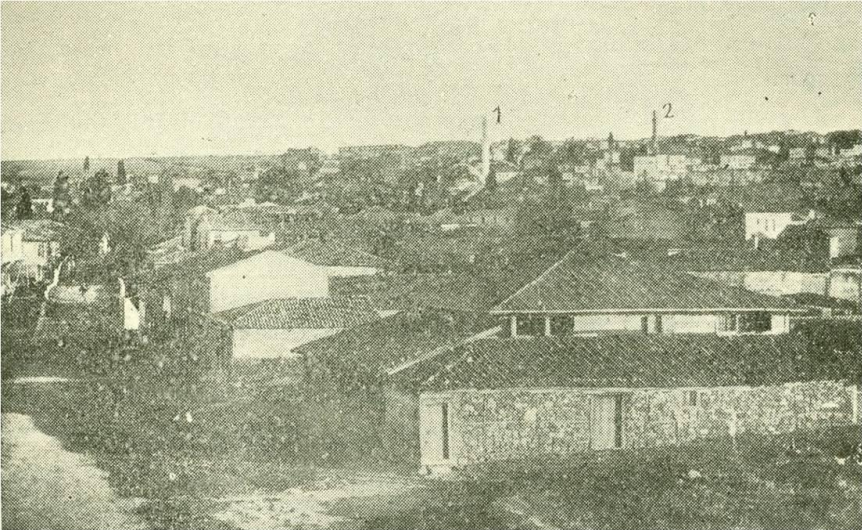
- MAMONI, Kiriaki, Sillogi Trakis ke Anatolikos Romilias (1861-1922). İstoria ke drasi [Trakya ve Doğu Rumeli dernekleri (1861-1922). Tarih ve faaliyet], İdrima Meleton Hersonisu tu Emu Yayınları, Tessaloniki, 1995.
- MAVRİDİS, Konstantinos, "O en Silivria Bizantinon naos tu agiu Spiridonos [Silivri'de Bizans döneminden Agios Spiridon kilisesi]", *Trakika* 9 (1938) 37-44.
- MEKSİS, Apostolos, *İ en Halki İera Teologiki Sholi. İstorka simiomata, (1844-1935)*, [Heybeliada Ruhban Okulu. Tarihi notlar 1844-1935], İstanbul, 1935.
- MEKSİS, Apostolos, *İstorka simiomata. İ en Halki İera Teologiki Sholi II, ekatontaetiris 1944*, [Tarihi notlar. Heybeliada Ruhban Okulu II, yüzyıllık 1944], İstanbul, 1953.
- MEKSİS, Apostolos, *İstorka simiomata. İ en Halki İera Teologiki Sholi III* [Tarihi notlar. Heybeliada Ruhban Okulu III], İstanbul, 1957.
- MILLAS, Akilas, *Propontida "mia Talassa tis Romiosinis"* [Marmara Denizi. Rumların yaşadığı deniz], Lusi Bracioti Yayinevi, Atina, 1992.
- "Mitropolitisi Silivrias [Silivri Metropoliti]", *Ekklisiastiki Alitia* 16 (1892-1893) 43.
- "Nekrologia-Proedrikos Silivrias Kirillos [Vefaati: Silivri Metropoliti Kirillos]", *Ekklisiastiki Alitia* 3 (1881-1882) 68.
- PARANİKAS, Mateos, *Shediagrama* [Kroki], İstanbul, 1867.
- POPESKU, E. S., "İpanigiristis Silivrias [Silivri panayırı]", *Anatolikos Astir* 1899, ss. 130-143.
- PRODİKOS, "İ panigiris tis Silivrias (anamnisis) [Silivri panayırı (anılar)]", *Trakiki Epetirida*, Atina 1897, s. 55-69.
- "Proin Maronias Konstantiu [Önceki Maronias Metropoliti Konstantios]", *Ekklisiastiki Alitia* 32 (1908) 24.
- SAMOTRAKİS, Ahilleas, *Leksikon Geografikon ke İstorkon tis Trakis. Apo ton arheotaton hronon mehri tis Aloseos tis Konstantinupoleos 1453* [Trakya Tarih ve Coğrafya Sözlüğü. Antik dönemden İstanbul'un Fethine], Atina, 1963.
- SARANTİS Miltiyadis, "To delta tu Vizantiu [Bizansın çatalağızı]", *Trakika*. 19 (1944) 189-267, 20 (1944) 137- 182.
- "Sinadon Panaretos Moshidis [Sinadon Panaretos Moshidis]", *Ekklisiastiki Alitia* 6 (1884-1885) 197.
- STAMULİ-SARANTİ, Elpiniki, "Apo ta agiasmata tis Trakis [Trakya'nın ayazmaları]", *Trakika* 18 (1943) 219-290.
- STAMULİ-SARANTİ, Elpiniki, *Apo tin Anatoliki Traki i Siloria me ta giro tis horia* [Silivri ve köyleri], Cilt 1-2, Atina 1956-1958.
- STAMULİS, Miltiadis, "Simvoli is tin istorian ton eklision tis Trakis [Trakya kiliselerinin tarihi]", *Thakika* 14 (1940) 166-170.
- STAMULIS, Miltiadis, *Firdin Migdin I. Selides imerologiu apo tin Silivrian. Anamnisis apo osa entimume, entiposis, merike skepsis, diafora, 1912-1959* [Karmakarışık I. Silivri'den sayfalar. Anılar, hatırladıklarım, izlenimler, bazı düşünceler, diğer, 1912-1959], Cilt I, Atina 1959.

- STAVRİDİS, Vasilios, *İ İera Teologiki Sholi tis Halkis* [Heybeliada Ruhban Okulu], Adelfon Kiriakidis Yayinevi, Thessaloniki, 1988.
- STAVRİDİS, Vasilios, *Episkopiki istoria tu İkumeniku Patriarhiu* [Ekumenik Patrikhanesi'nin piskoposluk tarihi], Adelfon Kiriakidis Yayinevi, Tessaloki, 1996.
- STAVRİDİS, Vasilios, *İ İera Teologiki Sholi tis Halkis-simpliroma, 1985-2000* [Heybeliada Ruhban Okulu. Ekler 1985-2000], Adelfon Kiriakidis Yayinevi, Thessaloniki, 2001.
- STAVRİDİS, Vasilios, *İ İkumeniki patriarhe 1860-simeron. İstoria ke kimena* [1860 yılından günümüze kadar Ekumenik Patrikhanesi. Tarih ve belgeler], Adelfon Kiriakidis Yayinevi, Thessaloniki, 2005.
- "Toponimia eparhias Silivrias [Silivri Metropolitliğine bağlı köylerin yer adları]", *Trakika* 16 (1941) 306-310.
- TSANİKLİDİS, Dimitris, *İ Mitropolis ke o Ellinismos Silivrias*, [Silivri Metropolitliği ve Silivri Yunanlığı] (Selanik Aristotelion Üniversitesi İlahiyat Falültesi Pastoral ve Sosyal Teoloji Bölümü, Doktora Tezi), Tessaloniki, 2000.
- VALSAMİDİS\ Pashalis, *İ Mitropoli Metron ke Atiron* [Metron ve Atiron Metropolitliği], Antonis Stamulis Yayinevi, Tessaloniki, 2007.
- VARNAVAS, Kitrus, "Nektarios o Kefalas. Mitropolitıs Pentapoleos. Osios [Aziz Pentapoleos Metropoliti Nektarios Kefalas]", *Triskeftiki ke İtiki Enkiklopedia* 9 (1966) 397-399.

RESİMLER

Resim 1. Silivri 20. yüzyılın başlarında (Elpiniki Stamuli-Sarandi, a.g.e., Cilt 1, s. 3).

Resim 2. Silivri 20. yüzyılın başlarında. 1 numarayla Piri Mehmet Paşa Camisini ve 2 numarayla Fatih Camisini işaretlemiştir (Elpiniki Stamuli-Sarandi, a.g.e., Cilt 1, s. 3).

Resim 3. Apokaukos Kilisenin üzerinde yaptırılan Fetih Camii'nin ön görüntüsü (Foto: Pashalis Valsamidis, 2.2.2020).

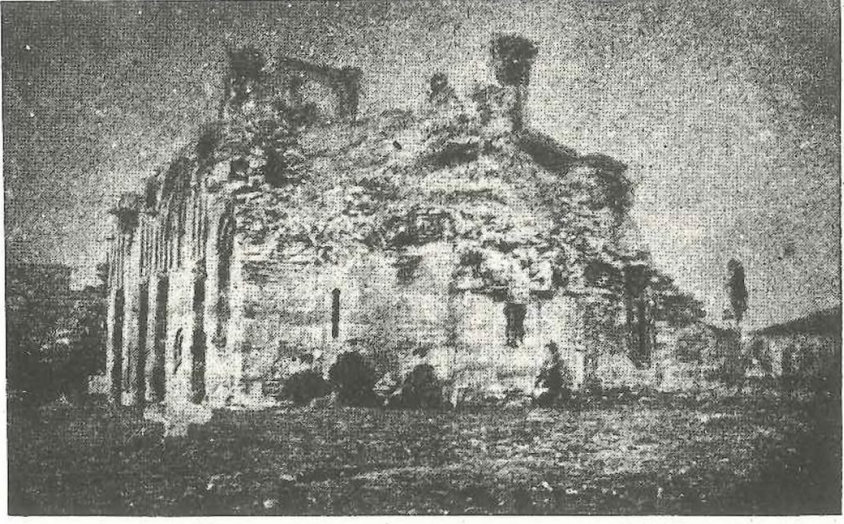
Resim 4. Fetih Camii'nin arka görüntüsü (Foto: Pashalis Valsamidis, 2.2.2020).

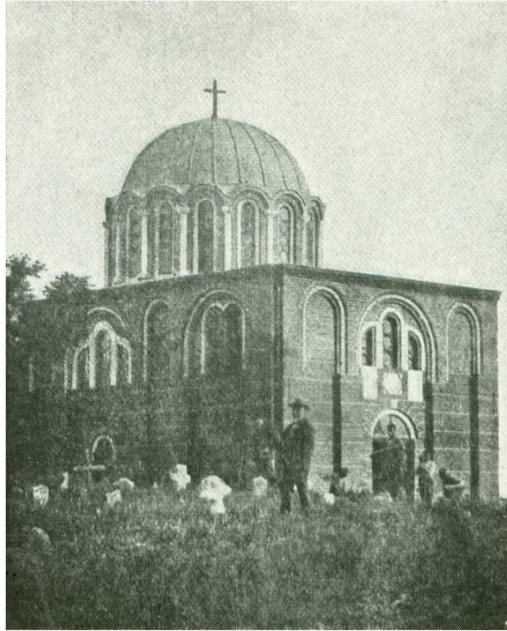
Resim 5. Apokaukos Kilise'nin zemindeki bazı mermer döşeme taşları (Foto: Pashalis Valsamidis, 2.2.2020).

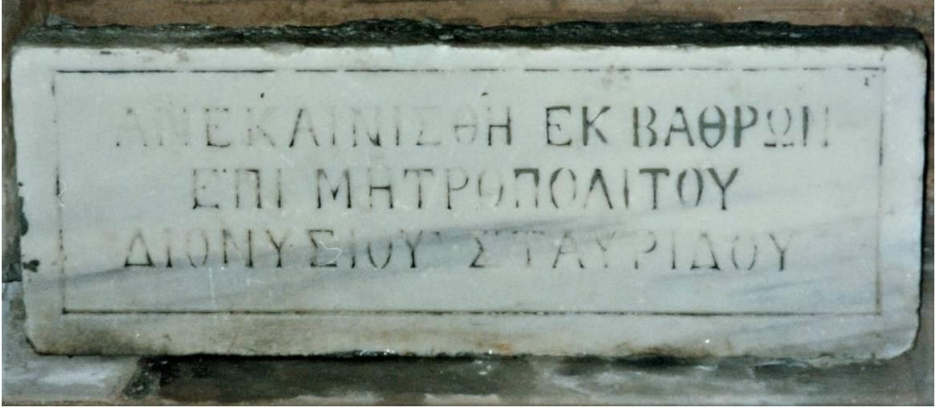
Resim 6. Bizans sarnıcının bir bölümünün görünümü (Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).

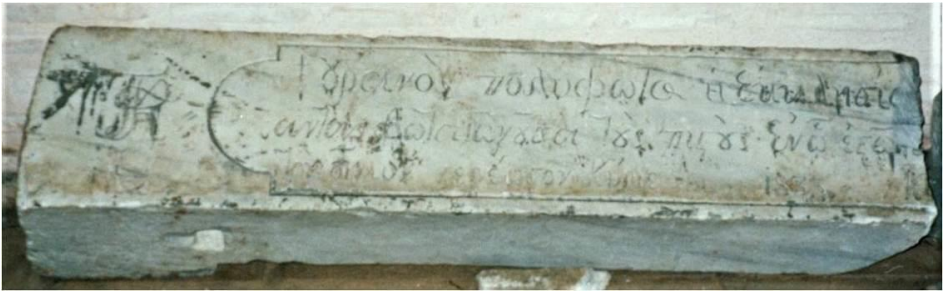
Resim 7. Bizans döneminde inşaat edilen Aziz Spiridon Kilisenin 1878’de görünüşü (Konstantinos Mavridis, a.g.e., 42).

Resim 8. Aziz Spiridon Kilisenin 20. yüzyılın başlarında durumu (Akilas Millas, a.g.e., s. 139).

Resim 9. Agios Spiridon Kilisesi'nin Silivri Metropoliti Dionisios Stavridis'in ruhani görev esnasında onarılmış tamir kitabe (Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).

Resim 10. Meryem Ana Kilisesinin batı cephesinde yer alan kitabeli levha (Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).

Resim 11. Silivri Rum Metropolitliğinin binasına ait kitabeli levha.

(Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).

Resim 12. Silivri Meryem Ana Rum Kilisesinin papaz İoanis'in mezar taşı (Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).

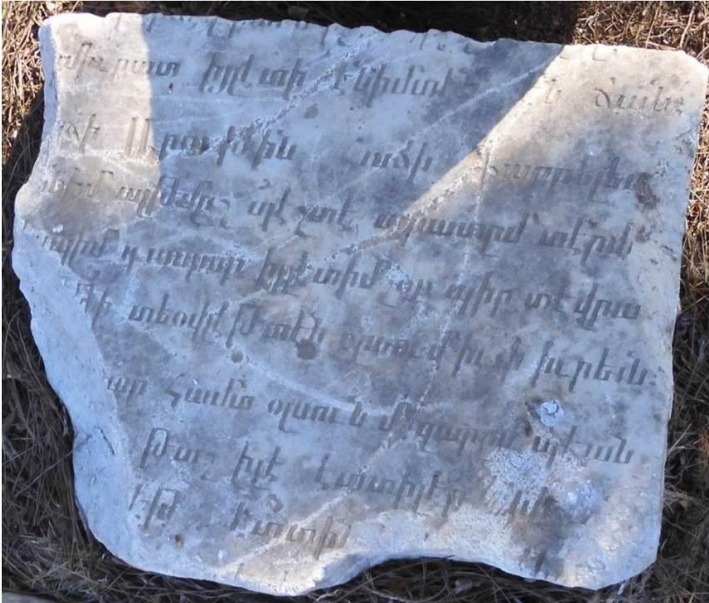
Resim 13. Georgios Leonaridis'in mezar taşı. 28 Ekim 1851'de doğdu-28 Aralık 1887'de öldü (Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).

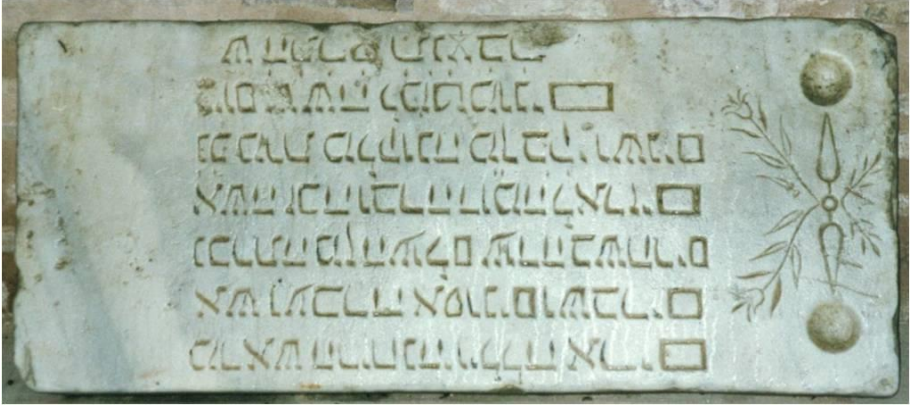
Resim 14. Rum kadına ait mezar taşı parçası (Foto: Pashalis Valsamidis, 2.2.2020).

Resim 15. Türk-İslam mezar taşı (Foto: Pashalis Valsamidis, 2.2.2020).

Resim 16. Ermeni harfleriyle Türkçe yazılmış mezar taşı parçası (Foto: Pashalis Valsamidis, 2.2.2020).

Resim 17. Yahudi mezartaşı (Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).

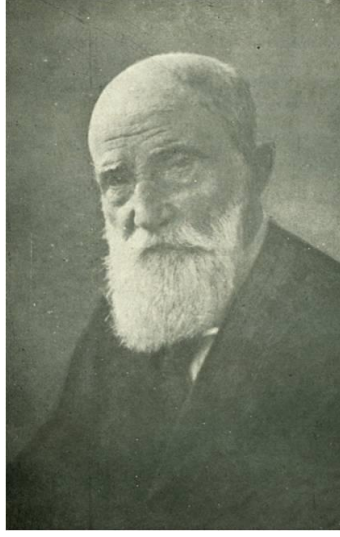
Resim 18. Kale Parkın'da kiliselerden kalan taşlar, sütünler v.b. (Foto: Pashalis Valsamidis, 24.6.2002).

Resim 19. Kale Parkında kiliselerden kalan sütun başlığı (Foto: Pashalis Valsamidis, 24.6.2002).

Resim 20. Kale Parkında kiliselerden kalan başka bir sütun başlığı (Foto: Pashalis Valsamidis, 2.2.2020).

Resim 21. Fabrikatör Anastasios Stamulis. Silivri Rum cemaatinin ileri gelen şahsiyetlerinden (Elpiniki Stamuli-Sarandi, a.g.e., Cilt 2, s. 269).

Resim 22. Silivri’de Anastasios Stamulis’in doğduğu büyüdüğü ev (Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).

Resim 23. Aziz Nektarios ve evi (Silivri Tarih Derneği).

Resim 24. Aziz Nektarios'un evinin rekonstrüksiyon planlanan projesi (Foto: Pashalis Valsamidis, 2.2.2020).

Resim 25. Silivri Tavanlıçşme Sokakta eski evlerin görünüşü (Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).

Resim 26. Silivri Tavanlıçşme Sokakta eski bir evin görünüşü (Foto: Pashalis Valsamidis, 23.6.2002).